ALTERNATIVA NISTREANĂ

VĂ AMINTIȚI bancul? Cînd era la strîmtoare, bătrînul evreu găsea numaidecît două ieșiri, sau, vorbind în limbaj modern — alternative. În ultimul timp noi, trăitorii din Moldova, căutăm cumplit măcar o singură ieșire legală din confruntarea existentă între conducătorii raioanelor de pe malul sting și guvernul constituțional al republicii.

Cu fiecare borboroseală a acestei istorii proaste ori de bine nc cu scaun la cap se convinge de netemeinicia motivelor, cu care tiraspolenii încearcă să-și justifice poziția. Mai întîi n-au vrut să recunoască legile cu privire la limbă, dar s-a văzît că și alte republici au adoptat legi similare, iar pe alocuri chiar și mai severe. Apoi nu le-a convenit tricolorul moldav, atît de insuportabil, încît să-ți faci seama, nu alta. Însă tricolorul și-a făcut apariția și în Rusia, iar Ucraina a confirmat drapelul galben-albastru în calitate de flamură a statului. Discuțiile pe această temă, pare-se, au luat sfîrșit și în Transnistria. Acolo nu recunoșteau sistemul propus al puterii executive, dar, ca să vezi, și la Moscova au fost numiți prefecți. Nici acest motiv n-are haz. Cei de pe malul sting cer ca organele de interne să fie supuse pseudoputeri locale; din această cauză femeile de la Bender au bătut calea ferată, precum odinioară Raimonda Dien a oprit cu corpul ei trenul cu tancuri franceze destinate războiului cu Vietnamul. Iar acum gardiștii din batalionul «Dnestr» le atacă fățiș, cu armele în mînă. Apropo, de unde acest «Dnestr» s-a căpătuit cu arme? Dar vă amintiți cîtă gălăgie făceau tiraspolenii atunci cînd Guvernul Moldovei a vrut să fondeze corpul de carabinieri în calitate de atribut al statalității republicii? Au asediat executivul din Dubăsari. Nu demult a fost luat drept octatic procurorul din Bender, care s-a postat la straja legilor Republicii Moldova. Ce vor mai născoci? Că să se chinuie ei și să-i chinuie și pe alții. Dar asta nu poate dura la nesfîrșit. Oamenii s-au îndemnat să înghețe prin pichete, ei vor să lucreze, să-și întrețină familiile, să-și educe copiii. Trebuie să ne trăim viața, cînd colo toți sau dedat și se joacă de-a politica.

Astăzi se pare că nu mai există alte motive decît unul: Moldova, de, vrea să se unească cu România, deși nici Parlamentul, nici Guvernul republicii NICIODATĂ n-au declarat această și nici n-au făcut aluzii în acest sens. Dar anume din această cauză liderii nistreni, susținuți de CUCM (sau viceversa?), fac sînge în bătaie pentru a păstra U.R.S.S. și intrarea lor în Uniune ca «republică independentă». Uniunea Sovietică nu mai există, n-ai în ce să intri, la Mensk și Alma-Ata pe smîrnovei și maracuței nimeni nu i-a chemat și nici nu putea să-i cheme: pucistii, constituind reazămul lor de bază, au fost arestați, se află sub anchetă și, în general, în urmînd pușcăria. Și, cu toate acestea, «Traspolul trudtor» o ține una și bună, deși din denumirea acestui mare stat au scos pe tăcute, fără măcar să roșească, cuvintele «Sovetskaia» și «Sotialisticeskaia», pentru care erau puși pe hartă cu «naționaliștii moldoveni». Atunci pentru ce au luptat ei? Cum să arunci la gunoiște idealurile și principiile cele mai de preț, la care acum două săptămîni nu puteau să renunțe nicidecum? Sau aceste principii erau numai așa, într-o doară...

Viața însă își are mersul ei nestăvilit și nu ia în seamă pe «corifeii» tiraspoleni și binefăcătorii lor în persoana liberalilor-democrați de tipul lui Jirinovski, un individ de care rîde lumea întreagă în dependența Moldovei a fost recunoscută oficial și confirmată nu numai de guvernele Rusiei și Ucrainei, ceea ce în cazul dat are o importanță deosebită, dar și de mai bine de 70 de state, inclusiv S.U.A., Marea Britanie, R.F.G., Franța, Italia etc. Ceea ce înseamnă că republica noastră a fost recunoscută de comunitatea mondială drept stat independent unitar.

Astfel, însăși evoluția evenimentelor, însăși istoria e împotriva partizanilor separatiști din Tiraspol. S-ar părea că e timpul să contenim cu aceste idei. Doar e clar că nu se mai poate spera la careva susținere din afară, deși era clar de la bun început că nu-l vor putea avea în mod principial. Nimerind în impas, smîrnoveii, maracuței și bolșakovii vor fi mai demonstreze ceva într-un mod straniu — cu forța armelor, prin amenințări și mînciuni. Care-i, deci, alternativa (și dacă există ea în general) a evoluției actuale a evenimentelor decît a se pune capăt încăpățînării de prisos pentru «independența» malului sting, păstrîndu-se pe acest petec de pămînt moldav vechea mentalitate imperială?

Aci-i aci, că nici o alternativă n-a existat de la bun început. Încă prin anii '88—'89 Tiraspolul trudtor (aici nu iau cuvintele în ghilimele) trebuia să chibzuiască îndelung și să se scarpine la ceafă înainte de a-și declara grevele. De altfel, n-aș vrea să dau vina pe oamenii simpli și să-i ocărăsc, deși fiecare trebuie să aibă capul său pe umeri. Tiraspolenii, însă, vor spune pe șleau, și-au pierdut capetele.

În toată istoria confruntării celor două maluri ale străzii principale a Moldovei palpită mai mult emoțiile decît argumentarea concretă. S-a gîndit oare cineva pe malul sting la faptul că este multă teamă și frică în acțiunile conducătorilor săi? Cum numai ceva îi s-a năzărît înaltă baricade de beton, se aștern pe calea ferată și dau năvală asupra secțiilor raionale ale poliției, trimițînd înaintea gardiștilor pensionarii, împreună cu năimiții, înarmați cu arme forate, precum și cazacii de pripas. Dar se știe că **se teme cel care n-are dreptate**, argumentele sau acel care nu crede în ele.

CARE-I deci alternativa situației actuale create în republică? Să procedăm de la dorința pe care o leagănă în visele lor conducătorii de pe malul sting: Transnistria devine stat independent. În ce caz? În ce condiții? Ei înșiși indică asupra condițiilor, dorindu-le mai mult decît altii: unirea Basarabiei cu România, care, din punctul lor de vedere, e inadmisibilă pentru moldoveni.

Ei bine, hai să examinăm mai întîi această chestiune, întrebîndu-ne de ce Smirnov, Maracuța, Bolșakov și acoliții lor au o ură atît de sălbatică și dezmățată față de poporul român? Numai de atîta că România **regală** a luptat de partea Germaniei hitleriste împotriva poporului sovietic? Încetați odată cu asta! De partea fasciștilor au luptat Ungaria, Austria și chiar atît de mult stimata de A. I. Bolșakov Italie, în care fascismul s-a instaurat chiar mai înainte decît în Germania, dar ei întreține cu această țară relații cordiale. Ba chiar și o întreprindere mixtă a organizat cu italienii. Dar România? România după război a urmat același calvar al «socialismului dezvoltat», care a dat faliment odată cu crahul totalitarismului și la ei și la noi. De ce dară ei urăsc cu răutate poporul român?

Referitor la unire, Lumea întreagă a salutat, inclusiv conducerea de atunci a U.R.S.S., reunirea celor două părți ale poporului german într-un stat unitar. Decenii la rînd năzuiesc către unire cele două părți ale poporului coreean, și le împiedică numai bastioanele ideologice. Aceeași situație s-a creat și în Yemenul de Nord și de Sud. Irlandezii luptă pentru unitatea țării lor, de la care a fost desprinsă partea de nord încă în 1921. Astfel, năzuința unui popor de a-și crea statul unitar nu e moftul unor personalități, ci un fenomen istoric, care nu întotdeauna e și realizabil. Dar el există și nu poate fi nesocotit la bunul plac al cuiva. Asta-i una la mînă.

Alteeva e că evoluția acestui fenomen, într-adevăr, depinde de oameni, depinde de **toți oamenii**, de tot poporul, de maturitatea lui istorică, de corespunderea cu imperativul zilei de azi. Va dori tot poporul moldovenesc să se unească cu cel român, atunci se va uni măcar crapă tu. Dar va dori? Răspuns la această întrebare îl poate da numai poporul, el are atribuit opinia, încîlpîrile cuiva nu e în dreptul nimănui.

Trebuie să ne dumerim pe așezate, să meditățm. Politicienii de pe malul sting fac uz de un argument care îi se pare incontestabil, pentru a-și justifica separatismul. Ei se referă la aceea că dacă vom recunoaște nelegitim și neavenit pactul Ribbentrop—Molotov, după care Basarabia a fost cedată Uniunii Sovietice, apoi partea de pe malul sting al Nistrului, care se află în componența U.R.S.S., nu are nici o atribuție și, deci, moldovenii nu pot să aibă pretenții asupra Transnistriei. Ea trebuie să devină stat independent.

E un argument incontestabil? Nu vă grăbiți, stimabililor, luați-o mai ușurel. Doar și Prusia de Est, precum și Pomerania, Silezia, Moravia de Vest tot nu au nici o legătură cu pactul Ribbentrop—Molotov, dar după sfîrșitul celui de-al doilea război mondial au fost integrate în componența U.R.S.S., Poloniei și Ceho-Slovaciei. Însă nimeni în Europa — și Guvernul R.F.G. anume subliniază aceasta — nu pretinde la revizuirea frontierelor postbelice, chiar dacă undeva a fost încălcată echitatea istorică, considerînd păstrarea situației create drept garanție de bază de la dejde a păcii pe continent. R.S.S. Moldovenească, în conturile în care există și astăzi, a fost formată până la război. Prin urmare, pseudoliderii din Transnistria sfidează în mod grosolan înțelegerea europeană comună, consfințită prin acordurile de la Helsinki. Sau poate că aceștii conducători cred că numai ei știu unde-i buba, că l-au prins pe Dumnezeu de călcîie și pe aghiuță de coadă? Prin acțiunile lor ei încalcă acordurile de la Helsinki și stîrnesc zizanie în pașnica casă europeană comună.

De fapt, nici nu-i vorba de români. Prea s-au obișnuit ei să se considere «frați mai mari», cei mai deștepți în familie, adică numai să hotărască, să repartizeze, să permită, să interzică, să-i conducă pe alții. Păi cum să fie de acord cînd fără știrea lor și permisiunea îngăduitoare cineva și-a declarat independența, adoptă legi, instaurează noi structuri ale puterii? Anume asta le bagă frica în oase: ei se simt prea incomod că nu mai conduc și nu-s considerați ca cei mai deștepți. Și nimic bun nu-i așteaptă în viitor. Pentru ca același A. I. Bolșakov să rămînă director general la «Tocilitmaș», conform legilor Republicii Moldova, el trebuie să însușească limba de stat, iar dînsul nu vrea, ba-i trecut cu vîrsta și nici chef n-are. Nu-l lasă și ambiții să se supună «noii puteri de la Chișinău». Iată-l, deci, stînd ca un munte între apărarea proprilor interese și nu ale muncitorilor întreprinderii, pentru care legile privind limba nu presupun cerințe sporite.

Acesta-i dedesubtul adevărat al argumentelor cu care operează transnistrenii. Altfel trag ele la cîntar. De aceea apelurile de a rupe în bucăți Moldova, care a fost de mai multe ori împărțită între diferite țări, fără s-o mai consulte, nu poate fi justificată nici printr-un **motiv politic**.

Atunci se prea poate că există motive **economice**?

Din păcate, la acest capitol nu vom afla nici noutăți convenționale sau părelnice. Pentru a îndreptăți smîrnovelilor și maracuților De la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial (terminat antebelic nu s-a făcut aproape mult), toată Moldova a dezvoltat în complexul U.R.S.S. ca regiune economică specifică și unică, cu legăturile ei interne deosebite în multe privințe de cele ale regiunii. Da, e adevărat că dezvoltarea a avut loc în cadrul economic comun al Uniunii Sovietice și altfel nici nu se putea. Dar nimeni nu va spune că Moldova (sau o parte a ei) a fost de atunci o regiună a unei alte regiuni, ziceam, a Ucrainei. Un Serdiuk, un Brejnev, un Bodiul anume ei, foștii conducători ai Moldovei, hotărau unde și cînd să se construiască, cum și ce să se semene. Industria, în virtutea unor cauze, s-a dezvoltat mai mult în Transnistria. Dar toate acestea făceau parte din planurile de stat ale republicii se includeau în relațiile economice, erau trup din trupul ei economic. S-ar putea vorbi astăzi că prioritățile industriale în Transnistria a căpătat daune naturii. Dar mult mai mulță pagubă au adus directivele călăuzitoare ale centrului unional și ale conducătorilor locali naturii de pe malul drept al Nistrului, unde au fost construite zeci de complexe zootehnice (de cîte 50 mii și chiar 100 mii de capetel), care de rînd cu chimizarea fără cap au otrăvit tot pămîntul moldav.

N-au obținut un nod economic strîns legat. Poate oare industria prelucrătoare de pe malul sting să se lipsească de legăturile cu malul drept? Fabrica de ciment— fără drumuri, funicular, peste Nistru, uzina metalurgică — fără metalul luzat strîns de pe tot teritoriul republicii, în care scop ea a și fost construită? Și malul drept îi va fi greu fără legăturile cu Transnistria. Fiindcă ele constituie un organism economic unitar. Dar ei nu pot exista actualmente fără spațiul economic comun ce s-a constituit pe teritoriul fostei U.R.S.S, și în care ei a crescut decenii la rînd. E clar se poate de evident. De aceea și figurează semnătura lui Mircea Snegur în documentele C.S.I.

Și anume de aceea că noi — și cei de pe malul sting, și cei de pe malul drept — constituim un tot întreg economic, am putea să înfăptuim (mai repede decît alte republici ale Comunității) trecerea la relațiile de piață, avînd condiții care lipsesc altora. La baza economiei Moldovei se află complexul agroindustrial dezvoltat, ce se bazează pe cele mai fertile soluri din U.R.S.S. (cu 10—15 puncte mai mult — după bonificare — decît cernoziomurile de Kubani, luate ca etalon), pe culturi dintre cele mai rentabile, care pot fi rapid schimbate. E tocmai ceea ce reacționează activ la relațiile de piață, realizîndu-se spori de producție. Izolîndu-ne, pierdem aceste priorități. Prin urmare, separîndu-se, liderii tiraspoleni frînează devenirea economiei de piață, făcînd rău mai întîi de toate populației Tiraspolului industrial. Oare încă n-au înțeles aceasta muncitorii din acest oraș?

Aș putea să le propun și altceva pentru a medita, pentru a discuta între ei. Ucraina a introdus cupoanele și o nevoită (din cauza insuficienței de bancnote a rublei după liberalizarea prețurilor) să le utilizeze partial în loc de bani. Peste hotare se tipăresc de acum carbovanții veritabili. S-a decis să-și imprime însemnul ei pe rublă și Belarus. Parlamentului Moldovei nu-i rămîne altceva de făcut decît să treacă în curînd la sistemul monetar propriu. Cu vor face după introducerea

...lor și lelor tiraspo... ...nu cu rublele lor devalori... ...și de nimic cînd aces... ...vor năbui din Ucraina? Cu ce va sfîrși atunci jocul ...independența statului? ...tare problemele economice ...multe și ele nu-s în fa... ...rea separatiștilor din Tran...

...Nu există nici un fel de ...etice pentru a justifi... ...politica liderilor tiraspo... ...Nu există în toată istoria ...tul tinut vreun raid de ...bă între moldoveni, ucrai... ...și ruși, cu care au locuit ...turi secole la rînd. Împotriva dușmanilor comuni ei luptat împreună. Numai ...tenia unea populația din ...sarabia și Transnistria. Separîndu-se de Moldova, polițienii de pe malul sting dispreg această prietenie de secole, se ridică împotriva istoriei.

Astfel nu rămîne decît un singur motiv al păsurilor lor — cel ideologic. Iată unde-i buba.

Și nu de atîta că Moldova, chipurile, vrea să se unească cu România se bucură și se vandoseșc liderii separatiștilor tiraspoleni. Ei își dau seama bine că poporul moldovenesc în majoritatea lui se pronunță pentru independența statului său. Aceasta s-a văzut clar în timpul alegerilor Președintelui Moldovei. Ei insistă cu îndîrjire pentru separatism fiindcă nu-i **aranjează** procesul contemporan al democratizării vieții.

Amintiți-vă cu cît entuziasm ...ntilnit el puciul din au... ...gust la Moscova, ce tele... ...grame îi expediau lui Ianaev ...i ce fel de articole publicau ...n gazetele lor. Amintiți-vă și ...e alteeva. Cine la sesiunea de după puci a Sovietului Suprem al U.R.S.S. a încercat ...la apărarea pucîștilor? Numai liderii grupului cu ghimpe... ...«Soluz», adică acei care ...ledau pentru starea excepțională — Aliksnis, Petrușenko, ...Kogan și, de-avalma cu ei, Blo... ...din «al nostru». Luați aminte ...aptul că numai deputații din ...artea Transnistriei. Ce e drept, ...estia acceptau mai des că ...după aceasta va urma «vînă... ...oarea de vrăjitoare», ceea ce-i ...nedemocratic» etc. Își dau ...eama pisoii cine și cu ce fel ...de lăptic i-a servit. Întocmai ...a și Kaganovici după distru... ...rea grupului antipartinic de ...eamă că să nu se procedeze ...u el așa cum a procedat dînsul, iar cum vroiau să procedeze părțași stalinismului ...anii 90 se vede din documentele, conținutul cărora este ...at publicității la ancheta pu... ...știlor: introducerea stării excepționale în toată țara, ...ugirea Sovietelor, interzicerea ...uturor partidelor, licuidarea ...alților de piață, **impușcarea** ...e loc pentru furt, jaf și șiclie. Totalitarismul în toată ...plendoarea lui mizerabilă! ...Și dihai chiar decît Iosif ...alin! Iată ce-au salutat și au ...rut să promoveze liderii Transnistriei! **Cei ce umblă cu nimbătatea se teme, cel mai puțin i-i frică de adevăr.** De ...ceea și umblau gardiștii din ...batalionul «Dnestr» cu arme... ...împrejurul sectoarelor de ...egeri. De aceea și dau năvală asupra secțiilor de interne, ...are nu vor să se supună lor, ...e aceea îi momesc pe kazaci, ...idoma lui Nicolae-Singerosul, să țină în frică poporul.

N-are dreptate, de o mie ...ori n-are dreptate omul, ...s care va lua drept națiune ...sm acel proces istoric firesc, ...are s-a conturat la noi ca ...naștere națională a poporu... ...moldovenesc. Nu trebuie ...i se opună, ci să-i susțină, ...deoarece-i un avînt minunat, ...și ca oricare alt fenomen social, trumpe în extremități de coloratură naționalistă. Acest proces are loc nu numai în Moldova, ci în toate republicile din fosta Uniune, inclusiv în Rusia. De altfel, mult mai dureros și cu deformări mari.

ÎN CĂUTAREA căilor de prosperare, fiecare popor din fosta U.R.S.S., inclusiv cel rus, își realizează ideile ce țin de propria istorie, tradițiile și obiceiurile lui. Aceste căutări trebuie să fie duse pînă la capăt și să nu facem din ele mormane. Cel puțin astăzi s-a văzît că unirea popoarelor din U.R.S.S., unde acționează același imperativ ideologic și același centru administrativ-birocratic, nu poate să fericească poporele, poate numai să le egaleze în mizerie. N-are sens și e dăunător să lupți cu procesul devenirii conștiinței de sine a oricărui popor. Procedînd invers, tiraspolenii își iau un păcat dublu pe suflet: ei încetează de a fi simți pe sine ruși, ucrainieni, moldoveni și se transformă în șarikovi și șvonderi, după cum bine a observat cineva, că n-au naționalitate. E semnificativă în acest sens amiciția liderilor nistreni cu Jirinovski, care nu recunoaște alte naționalități decît cea rusă, alte formațiuni naționale, decît gubernille rusești.

După acțiunile jirinovskilor tiraspoleni oamenii moldoveni sînt nevoiți să judece despre tot poporul rus. Aș vrea să sper că moldovenii vor ști să-și păstreze stima profundă față de el, precum și față de alte popoare.

Analizînd evenimentele puciului din august de la Moscova și comparîndu-le cu alte lovituri similare, profesorul de la Universitatea din New-York A. Ianov a confirmat opinia multor sociologi cum că puciul nu putea să izbîndească. N-are sorți de izbîndă nici politica, nici activitatea separatistă a liderilor transnistreni.

Da poate că noi, naiba știe, subapreciem noul fenomen «istoric» — nașterea unei noi națiuni «nistrene», un soi de conglomerat aldoma celuia care s-a constituit în America de Nord? Și el va fi opus, în pofida marxismului, la tot ce-i specific național? Dar atunci el trebuie să urmeze toate etapele, pe care le-a trecut istoria americanilor. Iar dacă-i așa, apoi istoria țînutului, pe care au început s-o scrie smîrnovelii și maracuții, precum cea americană, va trece prin războiul civil (pentru independența de Republica Moldova), perpetuîndu-se în lupta de eliberare a «negrilor» săi (cu piele albă, bineînțeles, numai nu e clar cine vor fi ei — ruși, ucrainenii sau toluși moldovenii, al căror nume etnic îl poartă acest stat) și va sfîrși cu victoria «noii democrații» în cătarea armelor sub conducerea generalilor pensionați din fostele armate ale C.S.I. (dacă vor dispune de timp, fiindcă-s ocupați mai mult cu vînzarea vechilor vile pentru a-și construi altele cu mîinile ostașilor ruși și ucrainieni, pe gratis).

Nu-i nici o alternativă pentru ruși și ucrainenii de pe malul sting, decît să continue a trăi, precum au trăit secole la rînd, în pace și prietenie cu toți moldovenii. Ceea ce înseamnă că trebuie să se dezică odată și pentru totdeauna de separatism. Nu există o altă soluționare. Oamenii de bine trebuie să înțeleagă aceasta.

Vladimir DURNOV